

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

A nyilvántartási cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

a

K. KÖZLÖNY

ápril-juniusi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.
Félévre . . . 6 „
Évfolyamra . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

1865-ki költségvetés Erdélyt illető szakasza.

(S.) Legjobb gazdája önmagának a tulajdonos: ő ismeri szükségait legpontosabban; ő nem tesz úgy, mint a rossz haszonbérő, aki nem bizonyos valjon a jövedelmes jöszágot továbbra is megtarthatja, hanem a jelen mellett a jövőt is számba veszi, és kiadásait a bevétel szerint, és nem megfordítva intézi.

Kétségtelen, hogy ez axioma észlelhető követése nélkül épp úgy nem képzelhetni okszerű államgazdálkodást, valamint bármi egyszerű magán háztartást.

Világos másfelől az is, hogy a birodalmi tanács csak az összes állam fináncziájára fordítja figyelmét, s igénybe veszi azon hatalmat, melyet a közös állam fogalma kezébe adott; tanúsítja ezt a dolgok természeténél fogva a lefolyt 4 év gyakorlati tapasztalása is.

E részben már a döntő körök legutóbbi nyilatkozatai is sokra taníthatnak minket, mint a melyek után Erdély inkább tűnhetik fel indiai Nábókok s arkádiai Croesusok hazája gyanánt, mint a minő valóban: kimerült, s e perczben éppen inségtől fenyegetett, szegény országgrészeknek.

A birodalmi tanács által mindemellett célba vett megtakarítás meglehet kellemetlenül érinthetné egyik vagy másik erdélyi reichsrath ur magas fizetését vagy napidiját, hanem azért némileg mégis enyhíthetné a nép sorsát, ha mindjárt csak úgy, mint harmatcsepp a pusztai vándor szomjúságát.

Egyáltalában mi idelelt más alakban látjuk az itteni dolgok valódi állását, s érezzük azok rózsás párnákkal éppen nem kínálkozó hatását.

Aranyunk s ezüstünk rég elbujdosott már; de miért sohajtoznánk utána; nem elég-e, hogy Erdély, mint ez ásványokban egyik leggazdagabb vidék földrészeinknek minden földirati és statisztikai munkában az első sorában pompázik? S aztán, ha tallért, huszast vagy éppen aranypénzt akarunk látni, nem állnak-e nyitva a muzeumok éremgyűjteményei?

Bankokkal is készen leszünk nem sokára; mit mondjunk birtokaink pusztulásáról, a gazdaság folytatására elkerülhetlen szükség, főleg igás marháink fogyatkozásáról, az általános hiányzó vető magról, s mindenek előtt a nép élmélre az e perczben még nagyon kétséges jövő termésig megkiváncsoltó eledeléről?

De törjünk át a birodalmi tanács pénzügyi bizottmányának az erdélyi kanczellária 1865-diki budget-je fölött előterjesztett jelentésére, mely csak az imént ment át a birodalmi tanács tárgyalásán, és most egész terjedelmében előttünk fekszik.

A pénzügyministeri előterjesztvény szerint az összes szükséglet 1865-re 3,201,902 ft. rendes, és 341,489 ft. rendkívüli költségekre, összesen: 3,543,391 ft-ra van számítva; a múlt évhez képest tehát a szükséglet összesen 138,255 ft-tal növekedett.

E szükséglet következő egyes tételekre oszlik:

A központi kormányzat (udv. kanczellária) összesen 183,330 ft-bba, következőleg 16,918 ft-tal többre kerül, mint a múlt évben; e költség-szaporodást a kormány az udv. alkanczellári állomás felállításával, s az országgyűlési tárgyalások által megsokasult nyomtatási költségekkel indokolja.

Az országgyűlés költségei — úgy, mint a múlt évben — szintén 100,000 ft-ra vannak számítva.

A politikai közigazgatás költségei összesen 913,644 ft-ra vannak téve; de e részben is csak a rendkívüli kiadások csökkentek valamiképp, az ugynevezett rendes kiadások ellenben a lefolyt évhez képest 25,514 ft-tal emelkedtek.

E tétel szerint a királyi kormánysszék: 180,725 ft; — a tartományi főbiztosság: 16,310 ft; — a megyei, vidéki és székesi székesi hatóságok: 364,790 ft; — a szász municipális hatóságok: 221,150 ft; — az általános közigazgatási költségek: 52,960 ft; s a rendkívüli kiadások: 77,709 ft-ra ruagnak. És itt nem kell-e mindannyiszor feltűnnie azon körülménynek: hogy míg a királyföld területe úgy áll Erdély többi részéhez, mint 1 az 5-hez, az ottani municipális hatóságok évi költsége mégis kétharmadát teszi a többi terület közigazgatási költségeinek.

Egyetlen növekedést látunk a költségvetésben, mely okszerűen indokolva van, s ez az útépités. E célra összesen 568,907 ft. következőleg 31,143 ft-tal több van felszámítva mint a múlt évben, mely többlet természetesen oka az elemi pusztítások által megromlott utak szükséges helyreállításában fekszik. A vízi építésekre is, a múlt évi 48,000 ft-tal szemben 50,000 ft, és így 2,000 ft-tal több van felvéve, a mit a Maros szabályozásának nagyobb mérvben folytatása tesz szükségessé.

Vajha más productiv czélokra is többet fordítana a kormány; az ily költség-szaporítást mindenki helyesli, feltéve: hogy a hasznát nem hajtó más költsékezés kellő mértékére leszállítatik; a mi ez időszert csak a jámbor óhajások rovására tartozik; mert az évi költségek a helyett, hogy csökkennének, évről évre szaporodnak. Az igazságszolgáltatási költségeknél 68,788 ft-tal több a szükséglet, mint 1864-ben. A kir. tábla 61,505 ft., — a szecseni főtörvényszék 28,707 ft., — a m. vásárhelyi büntető törvényszék 35,370 ft., — a megyei törvényszékek 472,495 ft., — a királyföldi (szász) törvényszékek 35,000 ft., — a kir. városok és taxalis helyek 5,300 ft., — a városok és taxalis helyek igazságszolgáltatási közegei helyett esetleg létesítendő új törvényszékek 50,000 ft-ra s a rendkívüli törvénykezési költségek 34,680 ft-ra vannak bejegyezve. A csendőrség költségei is 22,727 ft-tal vannak fölébb számítva. A hivatalnokok napi díjai s utazási költségei 136,000 ft-ra, s az irodai kellékek 94,000 ft-ra, és így az előbbiek 47,000 ft-tal, az utóbbiak 25,000 ft-tal számítottak többre mint a múlt évben.

Egyáltalában az 1865-ki összes szükséglet kb. 10%-al haladja meg a múlt évit. Már az 1864-beli 175,965 ft-tal multa felül az 1862-re engedélyezett összeget, bárha az utóbb említett évi zárszámla szerint az utalványozott összeg nem vétetett egészen igénybe, sőt 313,157 frtnyi tetemes összeg lett megtakarítva. Ha az 1863-dik évre követelt 3,543,391 ft-tal az 1862-ben valósággal felhasználott 2,916,014 ft-tal összehasonlítjuk, ez utóbbi összegnek több mint 21%-vali hágtatása mutatkozik.

A szükségletnek e folytonos emelkedése annál inkább kell hogy feltűnjék, mert az 1866-ra előterjesztett költségvetésben már ismét még a jelenléti is nagyobb összeg követeltek.

Örvendtes állapotnak mondható-e az, hogy midőn a nép adóképesége folyvást hanyatlik a nélkül, hogy annak emelésére valami történék, a közterhek ellenben megállapodás nélkül fokozódnak fölfelé?

Ezen gazdaság végkimenetelét Pythia jósszéke nélkül is előre megmondhatni; de a mi minket illet némileg más szempontból, mint azt a pénzügyi bizottmány részben cselekszi.

A nevezett bizottmány ugyanis főleg azt rója meg a budget több tételénél, mivelhogy azok szerinte hibásan vannak a birodalmi kincstár terhére írva, így pl az országgyűlési stb. költségeket Erdélynek saját erszényéből kellene hordoznia.

Mily sajtáságos eszmemenetre ad alkalmat az a közös pénzügy elmélete is. Erdélynek nincs külön tárczája, még csak a megyei házi pénztárak sem léteznek többé, s az összes országos bevételből — mely oda nem számítva az egy millióra tehető közszégi rovatalt kb 14, mond: tizenégy millióra

rug — külön erdélyi czélokra 3,543,391 ft. adatik ki, a többi 10,456,609 ft a birodalom központi pénztárába foly, Erdély tehát önmagára csak 1/10 részét költi el annak, a mit jövedelmez. Mi módon hordozza tehát ezt vagy amazt külön pénztárából, mely nem létezik?

Egyébiránt a birodalmi tanács a fennkített összeg-szükségletből — az erdélyi reichsrath urak szavazata daczára — 353,391 ft-tal vont le, és csak 3,150,000 ft specialis erdélyi költséget engedélyezett a f. 1865-dik évre; ámde lesz-e komoly következménye e levonásnak? A budget vita magában az első házban eltart még jó ideig, s az összes költségvetési munkálatnak még a felső házat is meg kell járnia, a hol még a ministerium eredeti tétélei mind vissza állíthatnak. Különben is ápril végén vagyunk már, nem foly-e le az alatt az év nagyobbára, s nem lesz-e a követelt összeg nagyobb része már elkölve, mire a budget teljesen megszavazva lesz?

Ily körülmények közt nem bírnak-e jogosultsággal elébb érintett aggodalmaink?

Kül- és belföldi levelezés.

Arad, martius végén.

A napi események oly kevés tárgyat szolgáltatnak, hogy a szegény levelező valóban alig tudja hogyan feleljen meg feladatának.

Városunk, mely, mint ön tudja, az alföld egyik tekintélyes városai közül való, s melynek kereskedelme, vasut és hajózható vize által főleg nyers terményekben nem éppen az utolsó helyen áll; a legutóbbi időben oly kevés jelét adja életének, hogy méltó aggalommal kérdezhetjük: édes Aradom hová lett a kedved?

A kereskedő s tüzer összetett kezekkel áll üzletében gondolkodva, miről? talán maga sem tudja; piacaink az eladók nagy tömege arczáról visszacsugárzik a vágy, vajha egy vevőt foghatnának; a vidéki földész a mint behozza, úgy viszi vissza piacainkra szállított terményeit, vevőt nem talál arra, ha csak potom áron nem eladni, hanem vesztegetni nincs kedve véres izzadsággal termelt csekély gabonáját. A nagyobb földbirtokosaink összehúzza magokat tanyáik és falusi lakaikban, alig mutatják magokat bent a városban. Lehagolt minden, pang minden!

Nem kétkem, ön is fogja azon kérdést tenni e kép után, mit én is tevék már magamnak t. i., hogy mi oka e lehangoltságnak, mi oka ez általános pangásnak; s hiszem, ön éppen ugy tudott erre megfelelni, mint én, mert nekem az véleményem, nem, az meggyőződése, hogy ennek oka az általános pénzhiány.

De a bajon segélni emberi kötelességünk, mondán most reá a bölcs; de ez a baj tudunk s saját hibáink nélkül ért bennünket, felelem én reá, s minthogy mi nem vagyunk okai, nem is segélhetünk rajta, ki segítsen tehát? Óhajtandó volna, hogy az mielőbb bekövetkezzék, nehogy késő legyen, mert még rövid idő kell csak, s alig hiszem, hogy a török fináncziáján levő zavarok meghaladnák azokat, melyek nálunk bekövetkezendek.

Nó de bizzunk, hisz ott, hol annyi millió boldogságért üléseznek majd csak rákerül a sor a mi ügyünkre is, akkor lesz aztán minden, még pénz is.

Az időjárás nem éppen felel meg a mi reményeinknek; a múlt évben az aratáshoz s a kérék keresztberakásához köttetett reményeink teljesülésének horgonya; de a mint látszik, ha az idő így fogja magát megbecsülni, az idén nem fogunk aratni, mert ma még be sines vetve az a mag, a miből azoknak a kéréknek ki kellene kelniük; de nem is esoda, hogyan lehetne akkor vetni, midőn nyugati szeleink még mindig oly erős hideget hoznak tájainkra, hogy az engedésnek még reményét is elveszik!

Városunk a tanács által megszavazott 1000 ft-tal elküldte az akadémia palotájára számára, miáltal szinte bebizonyítja azt, hogy Arad halad, s leróttá egyik honfiai kötelességét, vajha honunk minden városa követné példáját.

Sziapadunkon, szilágyi Béla társulatánál, vendégzerepeken volt lent Felek s neje Munkácsy Flóra, az előadásokról nem írhatnánk egyebet, ha csak dicseretekkel nem töltöknék meg e lapot, azért legyen elég annyit mondanunk, hogy ők a művészet valódi avatott papjai, s mi óhajtunk, hogy még sokáig járassanak azon tövises utyan, de oly fontoságos pályán, melyen már eddig is oly sok bábort arattak.

Dalegyetünk szépen virágozik, naponta jelen-

tékenyebb a pártolás, mit különösen az egyet jeles elnöke Vajna Miklós ur, s kitűnő karmestere Kunert urnak köszönhetni, kik ernyedetlen munkásság és tevékenységű munkódnak azon, hogy az egi nevet, mit a múlt évi pécsi dalünnepélyen kivívott egyetünk, ezental is megtarthassa, a pártoló tagok száma ma már több százra megy, mi eléggé bizonyítja, hogy városunk fel tudja fogni, s méltányolni is képes a szép célt, mit egy dalegyetnek követnie kell.

Időjárásunk — hogy szóljunk erről is valamit — nagyon eredeti, e hó elején verőfényes napjaink voltak, most pedig oly hidegek vannak, mintha csak az ember Sziberiában volna, tegnapelőtt reggelre 1/2 láb hó esett, s a tegnap és ma erősen melegítő nap még nem volt képes egészen eltávolítani a havat! Mikor lesz már tavasz, hisz a tél elég hosszú volt, s ha lesz tavaszunk, meghozza-e az magával reményeink teljesülését is? Adja Isten! R. L.

Értelem, mart. 31.

T. Szerkesztő ur! Az országos és nemzeti érdekek mellett a közvéleménnyel összhangzólag, és tisztelettel elismerésben részesülő elvek- és érvek hatos erejével oly szépen beszélő lapjának hasábjain ezen néhány sornak egy kis helyet kérni bátor vagyok. Szomorú a hang, a melyen szölok én is, mint sok mások ez idő szerint. Az ország különböző vidékeiről jövő sohajok számát én is, fájdalom! egy-egy szaporítom. Ha még többen is jönnek — a lapok, s ezen méltán közkedveségi lap is — hasonló lesznek az Ezékiel bepecsételt leveléhez, mely fölbotatván, írva valának benne: sirások, nyögések és jajs zók.

Huszonthárom épületnek, s abban és a körül volt gabona, széna, szalma nagy mennyiségű takarmánynak hamvait sodorja ma is el ablakom előtt a fel-felriadó tavaszi szél, mely ha kevés ideig nyugszik, mint az álmából ébredő gyermek mérgeződő siráshoz kezd, haraggal kél és nyargal végig a megingatott kopasz fák ágain, keresve a költözödő, de mindjárt-mindjárt visszatérő telet, hogy annak fehér üstökét megrázza, távozásra kényszerítse. A kár 9,700 o. é. forintra becsültetett, s ha eddig e szomorú esemény megírásával késtem, mivel bár nem éppen a legbivebben közölve is volt, azért tettem, hogy egyszersmind felmutathassam, mennyiben volt munkás a felebaráti szeretet e csapás által fakasztott keserű könyvek fölszárításában, s ezt csak most tehetem.

Midőn országsszerte több napokon át a leg-erősebb szélvész dühöngött, talán vén mesterétől a „Nemerétől” felbuztatva, azon idő tájtban február 13-ra virradólag éjjeli 3 órakor gyult fel a falu keleti végében egy eszű, hol 5 darab marha benn is égett, s míg a mellett az alig pár lépésre álló szalmás fedellű eszű, házak és asztagok megmaradtak épen, addig az onnan patak és kertek által elválasztott mintegy százötven öl távolságra nyugoti irányban fekvő utczába reptült át a láng és néhány percz alatt nyolcz nagy épület, öt asztag, több nagy szalma- és széna-kazal vala a dühöngő elem által elborítva, mely nem ég felé emelkedett, hanem egy hosszú ostromra fonódva feketeszen irányban csattogott alig egy öl magasságra a földtől, s végül a mind erősebb változó szél egy-egy darabot kiszakítva, fenn a légben kanyargatott, míg egyik vagy másik épületre oly erővel sujtott, hogy az rögtön meggyúlt. Azt vélték, hogy ennyi meg-tamadott épületen kiönti és bevégzi haragját, midőn az innen 200 öl távolságra fekvő harmadik utczában gyula fel ismét egy eszű, s tíz percznyi idő alatt 14 nagy épületen; azok mellett, és azokban felhalmozott tetemes takarmányon ült a tűz pusztító haragja, s ha annak iránya egy terjedelmes, tizenen álló csak széna-termésre használt kertenek nem vetődik, vagy ha az állhatatosan nyugotnak tartó szél egy pár perczig más fordulatot veszen, s a közelben levő papi telekre átkap a tűz, falvánk fele része templomunkkal együtt ma por és hamu volna. Nem volt ember, ki költözöködéshez nem fogott volna, mert nem tudtuk, hogy hol és melyik pillanatban tüzi ki veres zászlóját ez a szél haragjától üzött, máskor éltető, most emésztő elementum. A jelen volt és kifáradt etédi, s a legelső jelle lefutott és fáradhatatlanul működő küsműdi oltókat a járási dultó ur felhívására lehető sietséggel és minden készséggel válták fel a szomszéd Enlaka, Martonos, Kőröspatak és Szolokma helységei lakói, de már csak a füsttőlgy üszköket öntözhették!

A vész után rögtön a szerencsétlenek felségéről gondoskodtunk, kik közül — fájdalom! — egy sem biztosított volt, s hat nap alatt az elégettek mindenikének épületei meg voltak hordva a köz-erdőből, a ki csak mozogni tudott falvánkban, ki-

nek csak járomba fogható két éves üdő-tinója volt, sietett vonó erejéhez mért épületét szállítani külön-külön minden kártallottak. Lelki öröm volt nézni, az egyszerre felkült, egyszerre működő szíves készséget a segítségben. Mindezek elintézésében tevékeny részt vett Martonosi t. Pálfi Sándor ur, és most meg nem nevezett mások. A fedél és élelem nélkül maradt számos marhák, már az égés reggelén 8 órakor mind elhelyeztettek, élelméről gondoskodva volt, és van e mai napig a helybeliek által. Az égett családok élelmére, kik közül a legnagyobb résznek a szó teljes értelmében semmije sem maradt a járási dult szívhöz szóló felhívására következő könyör-adományok gyűlték:

Etéd adott 135 véka búzát, 30 véka török-búzát, 61 véka zabot, s egy valaki 100 kalangya szalmát, s a kitelhetőkben vetőmagnak zabot, mikor kellend minden gazdának ingyen; Siklód 11 véka b., 3 v. tb., 11 v. z.; Váralja 3 v. b., 10 v. zab; Tordátfalva 4 v. b., 4 v. tb., dultó Nagy Sándor ur 4 v. b.; Küsmöd 21 v. b., 6 v. tb., 13 v. zab; Martonos 17 v. b., 1 v. tb. 6 v. zab; Köröspatak 17 v. b., 11 v. tb.; Tartsafalva 10 kupa búza, 11 kupa török-búza, 4 kr; Pálfi udvar 1 v. búza; Szolokma 6 v. b., 3 v. tb.; Csehbédfalva 4 v. b., 1 v. tb., 52 kr; Kobádfalva 11 v. b., 6 v. tb., 1 frt 30 kr; Énlaka 26 v. b., 34 v. z.; Kadács 2 véka búza, 5 véka török-búza. Szép adomány a mostani pénz és gabona szűk időhöz képest. Fogadják a jöltévők az enyhített szerencsétlenek leg-hálásabb köszönetét, s örízze Isten, hogy hasonló esetben visszafizessék!! Etéd, hol közlgy, szükség szolítja, elmaradni nem szokott, vajha ily esetre áldozatkészsége igénybe ne vétetnék, azonban, ha úgy kellend, feledni nem fog.

Igy mindennapi kenyérükről a sujtott ház-népeknek, melyek közül több számos tagokból áll, néhány hétig legalább gondoskodva van, de abból a meghordott fából, magától befedett épület nem lesz, s miként építsen az, kinek néhány hét után betevő falatja sem leszen, mi pedig többet tenni nem tudunk, kik magunk is aggódunk, miként köztük össze az őt az ujjal. Akár terhes kamatu kölcsönt vegyenek, ha kapának is, mi nehéz feladat, akár igavonó marhákat adják, gyengítsék, vagy földjeiket adják el, csak magok és gyermekeik jövőjének sirját ássák.

Ha a nép sorsa iránt jó és rossz napokban halát érdemlő gondossággal érdeklődő erdélyi gazdasági egylet nagybecsű figyelmét a több vidékeken uralgó szükség és nyomor felhívta, hogy az éhség és inség rémeit elűzni segéljen, ha a nyomor nyűgése a Királyhágón túl is elhatott, itt is a nyomor, a szükség kiált kétségbeesésben, és kér meghallgatást s vár 15—75 tagból álló család nevében, melyre nézve az itt is szűk és rossz termés csapását növelte az, hogy a mi kevés volt, az is semmivé lett, a rossz, kevésből sincs semmi. Egy erdőbe kitett gyermek sir itt, kinek sikoltását más nem hallhatja, csak ki véletlenül a vadonba vetődik, vagy örként ott járnai naponta kénytelen, egy meg nem mentheti, utat a síró megszabadítására nem tud törni, a kiket segélyre hív fel, az, a ki halottá merül és mi fájdalommal jön a síró hang, ne hagyják elveszni a szenvedőt. Itt sem közel város, mely valami keresetforrást nyitna, sem más kereset nincs, mint a napjainkban, főleg a székelyföld e félre eső vidékén, a szorgalom tökéjét halátlanul kamatozó, primitív állapotában létező gazdaság, sok felé vannak ugyan igénybe véve a részvét könyörülő kezei, mindenütt érezhetőleg gyógyítania lehetlen; de azon édes remény biztat, hogy enyhítő balzsamának bár egy cseppje ide is el jut. „Higgy, szeress és remélj.”

Karácson Mózes,
etédi reform. pap.

Hazai intézetek

XXIV. Közlemény *).

Az erdélyi múzeum egylet pénztárába ezen 1865-ik évi februárius 1-ától április 10-ig be fizetett összegekről: u. m.

A) Részvétényt fizettek: a) Az 1860—61-ik évre: Sebessy Sámuel, Qvardazoni József, Szentgyörgyi József 10—10 ftal, b) Az 1860—65-re: Holczér Vilmos egyszerre 30 forintal, c) Az 1861—63-ra: Böhm János egyszerre 15 ftal, d) Az 1861—62-re Kispál Lajos egyszerre 10 ftal, e) Az 1861—64-re: Nagy Leopold egyszerre 20 ftal, f) Az 1862—63-ra: Virág Igócz egyszerre 10 ftal g) Az 1863-ik évre: gr. Kun László évi 15 ftal; gróf Kun Geyza évi 10 ftal; gróf Kun László évi gr. Kun Irén évi 5—5 ftal, h) Az 1863—64—65-re: Pécsy Simon összesen 15 ftal i) Az 1864-ik évre: báró Apor Gergelyné, Magyar Julia Benkőné, Moldován Kálmán, Sándor Elek, Pittner Gáspár és Rácz Gyula, évenkénti 5—5 ftal; Berivói György pedig 5 forint 25 krral, k) Az 1864—65-ik évre: Bágya Ferencné, Tolnai Elekne Mátys Miklós, Boér Sándor, Lázár József kereskedő, Gegenbauer József, Ruzicska Albert, Molnár József, Ágoston Károly, évenkénti 5—5 ftal, tehát mindenik külön-külön 10 ftalot. l) Az 1865-ik évre: Horváth Pius, Matusik János, Szentes Márton, id. gr. Bethlen János, Kiss Lajos, Dorgó Gábor, Nagy Sándor székelyfalvi, Széles Dénes, Gelei Gyula, László József, Pálffy Samu, Veress József, Rákosi István Szentkirályi Zsigmondné, Frendl Ferencz, Pap Áron id. Voith Jakab, közséps Voith Jakab, Flott Ede, Kiss Sámuel, Beregszász Ferencz, Csapár Beadedek, Való József, Terémi László, Horváth Ferencz, Való Mihály, Végh József, dr. Balogh Kálmán, évi 5—5 ftal; Babb János, Leményi Ferencz, Mikó Sámuel és id. Baranyai Pál évi 5 forint 25 krral, Szentmiklósy Béla, Bogdán István, Lucze Sándor, Szele István, Nagy Ferencz 5—5 ftal.

B) Alapítvány utáni kamatot fizettek: 1) b. Apor Károly 500 ftl tőke után 1865-re: 26 ftl 25 krt, 2) Vladár Ervin 100 ftl után 1862—63—64-re: 18 ftl, 3) Betegh Kelemen 200 ftl tőke után 1864-re: 10 ftl, 4) Torma István 50 ftl tőke után 1864-re: 2 ftl 50 krt, 5) Reinisch Ágoston 100 ftl tőke után 1865-re: 5 ftl.

C) Alapítványról szóló magán kötelezvényt adott be aa) gróf Teleky György 1000 ftl urbéri papirosról bb) Reinisch Ágoston 100 ftl urbéri papirosról cc) Ágoston István 105 ftl kész pénzről.

D) Egyszer mindenkorra: Szilveszter Dávid 10 ftlót, Várad Ferencz Zalatháról, 5 forintot; továbbá Apáthy Károly helyett, testvére Apáthy János 40 forint kiegészítésére szóló hátralekót.

Ezeknek elosorolása után, még egy kéressel fordulok az illetőkhöz, ugyanis.

A folyó évi febr. 1-sőjén kiadott XXIII-dik „Közleményben” megjelölve az addig befizetők neveit, feltektem a hátralekókat, kamat- és részvény-hátralekóknak mielőbb befizetésére; figyelemztetvén: a mult évi közgyűlés e tárgybeli határozatának teljesedésbe vétele által származható keletlenlenségekre,

Az óta lefolyt az ez évi közgyűlés is, mely a hátralekóknak per utjání felvételét és újra kimondotta; de a harmadik hónap is folyamba indult, s még is, a mint az elősoroltakból látható, csak néhány „hátralekos” fizetett!!!

Minden, ki valamely közintézetre „önként”

*) Az utóbbi közlemények láthatók: a „Közlöny” 1864-ik évi 5, 35, 56, 85 139 és folyó évi 16-ik. nem különben a „Korunk” 1864-dik évi 10, 32, 62, 91 140 és a folyó évi 15-ik számaiban. B. V.

szaporítsa mindenütt. A helyett, hogy a meghódított tartományokban azoknak kebeléből tett volna alkalmas és erőyes embereket, kik jobb intézmények fentartása által a nép nagy tömegeit a magok részire vonták volna, és mégis a régi uralkodóházak iránti ellenségeskedésüknél fogva sorsukat az övével egybekötötték volna, olyan embereket tett a népek fölibe, mint Jerome és Murat. Ez által irigységet hintett el hatalma ellen, s egyszersmind bizonytalanlanná tette azt; mert minthogy az ő teremtményei közül, ha szinte jó gondolkozásuk valának is, meg nem vala engedve egynek sem, hogy alattvalóival magát azonosítsa s az ország szívében gyökeret verjen, sőt inkább kényszerítve valának úgy járnai el, nyitlan és tartózkodás nélkül, mint a francia császár poroszlói és helytartói; ennél fogva semmi befolyásra és hatalomra sem tehettek szert, és semmi segélyről sem nyújthattak azoknak a veszély órájában. Egy intézkedésénél sem gondolt Napoleon arra, hogy ügyének a népek hajlandóságát biztosítsa. A bámulatba-ejtés, a megrémítés és az erőszak valának az ő fegyverei, és saját nagy neve tronusának választott oszlopa.

Oly kevés gondolt Bonaparte arra, hogy a különbséget és ellentétet maga és a régi uralkodóházak között szembetűnővé tegye, s az embereket új elvek és intézkedések által magához bilínesse, hogy inkább az a nagy gyöngesége volt — legalább mi annak tartjuk — hogy a monarchia régi formáit újból föllevenítette, a régi udvar modorait utánmájolta, és így magát a törvényes uralkodók osztályába besorozta. Ez nem csak annyi volt, mint

ajánlott, maga legjobban tudhatja: hogy ajánlatát befizette-e? vagy pedig azzal még hátralekban vagy. Hogy időnként, kik fizették be a múzeum-egyleti pénztárba, az „nyilvános nyugtán” hirlap utján is közhírré tettett; s ilyenkor is, minden alkalommal figyelemztetve érezte magát a „hátralekos” illetékeknek befizetésére. De nem csak általánosan, hanem külön külön is felszólítottak a hátralekosságok kötelezettségi tartozások letérlesztésére; következőleg: senki sem mondhatja: hogy figyelemztetve ne lett volna az illető közegek által is arra, minek tudata különben is meg volt azoknak lelkében, kik hazafias érzésből önként tették ajánlatukat.

Valóban! előre borzadok azon reám váró kötelességtől, mely azt parancsolandja: hogy a fizetni nem akarók hirlap utján! szolittassanak fel, még pedig névszerint; azonban most is hiszem: hogy e terhes kötelesség alól felmentve leendek a befizetések által, mit tisztelettel el is vár.

Kolozsvárt, április 10-én 1865.

Bányai Vitális,
muz. egyt. pénztárnok.

Különfélék.

— Az erdélyi inségesek felségellésére, az erdélyi gazdasági egylet által, Kolozsvárt 1865 apr. 12-kén rendezett hangverseny és szavallati előadásból bejött a páholyok, rendes szinpadí és földszinti zártszékek, földszint és karzat bementi árából, ugy az alább említendő ajándékokból összesen 491 ftl 95 kr, a kiadást levonva 111 ftlban, marad tiszta jövedelem 380 ftl 95 kr o. é. Ajándékozta: Báró Vesseliényi Ferencznő 7 ftl, b. Bánffy Albertnő 5 forint, gr. Bethlen Emil 5 ftl, Zsigmond Elek 4 zártszékért 4 arany, Bogdán István 4 zártszékért 1 arany, Saltzhauer János 2 ftl, Bokros Ádám 2 forint, Ulrich Józsefnő 1 ftl, Rajka Róza 1 ftl, Balázs Boldizsár 1 ftl, Wagner Frigyes 1 ftl, Groisz Ferdinánd 1 ftl, a miert szíves köszönet nyilváníttatik. Ezen előadásban működő lelkes honleányok és hazafiaknak, a Mecklenburg cs. kir. ezred zenekarának, a zenekör és iskolának halás köszönetét kifejezni kedves elhivatásának ismeri, a gazdasági egyesület kinevezett bizottsága. Kolozsvárt, ápril 13-kán 1865.

*** Megjelent és beküldetett szerkesztőségünk-hez a „Növendékek Lapjának” második száma, mely ismét meggyőz bennünket arról, hogy nem önként ajánlottuk azt a szülők, nevelők s a serdülő ifjúság meglepő pártfogásába. A második számban folytatva van a „Bihari Bálint” című érdekes történeti elbeszélés, melyet a „Tépelődés” című költemény követ. Az első számban megkezdett „A Rómában levő sixtus féle négy obelix” (külön-melléklet rajzjal) szintén e számban véget ér. Mentovichnak „Egy természettani kísérlet a tengeren” című tanulságos természettani cikkével. A „Pillangó-tánc”-ban egy japáni bűvész mutatványai vannak érdekesen rajzolva, végre „A gyermekek kora” cím alatt egy nevelő serdülő ifjúságnak gyengeségeiről szól, még pedig olyan eltalált hangon, hogy szeretnők, ha egy növendék se maradna el, ki el ne olvasná, mert egy kis tükröz, melyben nagyon sok lelne meg saját arczképét, s például fordítva el oly gyerekségektől, melyek az ifjut csak neveltségessé tehetik. Egyszóval: ez ügyesen összeállított lap bizton megérdemli a pártfogást, nem volna szabad, hogy egy családapa is elszalaszsa a kínálkozó alkalmat gyermekeinek nemesen szórakoztatás, s tanulságos olvasmányt szereztetni meg a valóban mérsékelt 1 ftl 50 krpí díjért, melyért a vállalkozó kiadó három hónapon keresztül a legpontosabban küldi meg a lapot mellékle-

megfosztani kormányát attól a tekintélyes állástól, melyet annak szerezni lehet vala, s attól az érdektől, melyet ez a régi intézmények megjavítása által kelthet vala fel maga iránt, hanem ez annyi volt, mint versenytárs gyanánt lépni be olyan pályátérre, a hol ő csak hátul maradhat. Koronákat téphetett le ugyan a monarchiák fejéről; de teljességgel nem állott hatalmában, hogy azoknak vérére ereibe vezesse, sem hogy személyéhez azokat az eszméket és képzeteket társítsa, melyek elődök hosszú sorához csatlakoznak, s udvarának azt a kecseljes módot kölcsönözze, mely a régi fejedelmi házaknak sajátja. Az ő valódi politikája a lett volna, hogy vesse meg azokat a kiintézeteket, melyekkel nem versenyezhetett; s ha egy új korszak alapítójának lángelméjével és szellemével bírt volna, a koronának s a hatalom más régóta viselt jelvényeinek helyébe, a nagyságnak valamely új és egyszerű nemét, a méltóságnak új diszjeleit kell vala fölvennie, melyek inkább összehangzóak legyenek egy felvilágosult korrall, s méltóbbak egy olyan emberhez, a ki teljességgel nem akart csak közönséges király lenni. Azon politika által, melyet elfogadott, ha ez csakugyan megérdemli ezt a nevet, nem lön egyéb, mint egy közönséges király, s oly szellemet árukt el, mely kora szükségének és igényeinek megfelelni nem képes. Tudva van, hogy az értelmi előhaladás sokat tön Európában arra nézve, hogy az emberek tiszteletét a külső fény és szemképrázta pompa iránt csökkentse. A főnemesség tagjai megtanultak annyit, hogy hivatalos disz-öltönyeiket a közönséges élethez félretegyék, s csak

teivel együtt. Előfizetheti reá a Stein János vagy Demjén L. könyvkereskedéseikben.

— Rauchleithner Antal zongoraművész a helyi jótékony ngyelet javára ápril 23-án hangversenyt fog adni.

— Tordáról írják e hó 17-ről: Husvét nagyhétén nevezetes események történtek itt. E hó 11-kén az itt levő színész társaság néhány műkedvellők közreműködésével az inség által sujtott erdélyi helységek felségellésére játék, szavallat és zenészi előadást rendezett, minek eredménye, a költségek levonásával, 58 ftl o. é. E héten F. M. birtokosnak két anyakancája fult az Aranyos vízében, kocsisa ügytelensége miatt. 15-kén éjjel egy korbel társaság megtámadott egy a Párma ezredhez tartozó itt átutazó katonatisztet, azt leverte, óráját, gúnyját tőle elrabolta. Reggel sikerült a négy számból álló társaságot — kik között kettő besorozott katona — a cs. kir. esendőrségnek elfogni. Említett tiszt fejére ütéseket, hátába szurásokat kapott, kit egy kocsival innen Kolozsvárra szállították a kórházba. Hirdetve volt ezelőtt több betekkel, hogy Torda városa tanácsi törvényszéke mellé kell két törvényt vezetett egyen tanácsosnak, s erre pályázat volt hirdetve. A pályázók közül egy idevaló születési, de 1849 óta Kolozsvárt lakott Szász Mózes nevű kineveztetett s fel is eskettetett.

r. l.

Megnyugtató t. cz. Imecs F. Jákó urnak.

Midőn a „Növendékek Lapja”-ba a t. cz. szerkesztő felhívására cikkeket ígértém és írtam, leg-távolabbról sem volt szándékom, hogy az ifjúság értelmét megzavarjam, szívét elhídegitsem és rideggé tegyem.

Annyi szeretettel vagyok az ifju nemzedék iránt — fiam is ezek közt élnek és fejlődnek — hogy ha hatalmamban és tehetségemben állana, minden népek bölcsességének özvegét, más szókkal, mind azokat az értelem-derítő és szív-nemesítő, nagy igazságokat, melyeket a mévelt emberiség conscientiájában megtapsolt, birtokává tenném.

Midőn cikketem írtam, a theologia és metaphisika mezéjére átsapongani legkevésbbé sem volt szándékom.

Olyan körben szándékoztam cikkeimmel mozogni, hol sem ürdögök, sem angyalok nincsenek. Elég nagy kör ez az ember számára.

Megvallom egy kissé töretlen úton akartam az ifju olvasót a szép, jó- és igaz felé vezetni, de az út töretlenségeért kárpótlás lett volna, hogy eszének legkisebb részéről sem kellett volna lemondania. Én nem pártolom még az ifju emberrel is, hogy higgyen valamit öknélkül, és reméljen bizonyosság nélkül.

Azt nem tudom cikketem olvasásakor az ifju olvasóval mi történt, de azt értem az ön nyitleveléből, hogy az ifjuság vezetőjének egy nagy contigensénél, czélom ellen hatott.

Azt olvastuk le belőle, hogy atheista, materialista, Holbachista és Mefisto vagyok.

Ha gyöngédtelenségem nem tartanám ez időben politikai lap szerkesztőjétől, igazolásomra nagyobb tért kénni, könnyen megbizonyíthatnám, hogy egyik sem vagyok, és eddigi ismereteim után nem is leszek. Az olvasó közönségnek több gondja van, mintsem ezzel bajlódjék.

Félreértettem! Hibás vagyok érte; mert akaratom ellen ugyan, de botrányoztattam. Nem jutott eszembe, hogy az eszmékre nézve, épp úgy kell a földön szélességi vonalat képzelniük, mint van a növények és állatok elterjedését illetőleg.

Az igazi megbánás satisfactió feltételez. Én tisztelettel megkértem a „Növendékek lapja”-

ugy jelenjenek meg, mint mévelt emberek. Még a királyság is batárt kezdett szabni pompájának, s mindez előhaladásokkal szembe Bonaparte annyira vetemedett, hogy jelmezeket tanulmányozzon, udvari öltözékek és szokások felől törvényeket hozzon s uralkodó társaira azoknak sajátj terén homályt vessen. A nemzetek meghódítója címéhez az udvari szertartások mestere címét is hozzá kívánta csatolni. Abban a nyugtalan és szorongató kívánságban, hogy a királyok kásátjához vagyis osztályához tartozzék, a legszörzálhasogatóbb módon megkívánta ama külső formások és udvariasságok megtartását, melyeknek utján ezekhez közelíteni lehetett. Nem elégedve meg ezzel a régi uralkodókhoz való közeledéssel, a kikkel semmi közös érdeke sem volt, s a kiktől nem lehet vala eléggé távol tartania magát, házassági szövetség útján törekedett Európa királyi családjaival egybekötésbe jönni, s családját egy régi császári törzsbe beoltnai. Ez vala a legjobb út arra, hogy a közvéleményt régi csatornáiba visszavezesse, Európát régi előítéleteihez visszatérítse; a dolgok régi rendének visszaállítását megkönnyítse; a törvényességet fölemelje s minden olyas reményt semmivé tegyen, mintha ő, a nemzetek életében valamely jótékony változás előidőzője akarna lenni. Különösnek látszik, hogy önző természete meg nem óvta őtet az ószerű monarchia utánzásától. Hanem az ő önzése, habár határtalan vala is, sem magasztos nem volt, sem nem vala támogatva olyan lángelme által, mely gazdag és leleményes lett volna egyébben, mint a hadviselésben. (Folytatjuk.)

TÁRCA. ÉSZREVÉTELEK

Bonaparte Napoleon élete és jelleme felől.

Channing (olv. Csenning) E. W. után angolból.
(Folytatás.)

Könnyű lenne egy sereg esetet hozni fel, melyekben ő az egyetlen politikát, mely által győzhetett volna, annak a meggyőződésnek áldozta fel, hogy az ő nagysága minden ellenzékét, melyet erőszakoskodása netalan fölkelthetne, tulsulyozhat. Olyan korszakban, melyben a kereszténység némi hatalmat gyakorolt, bizonyára mégis megérdemlennék vala némi kevés figyelmet a társadalom erkölcsi meggyőződése. Hanem Napoleon a kelletinél erősebbnek tartotta magát arra, hogy természetünk erkölcsi érzelmeivel és ösztöneivel daczoljon. Elég hatalmasnak tartotta magát arra, hogy a leggyalázatosabb tényeket nevének fényével elfedezze, sőt hogy hangos tetszésnyilatkozatokat csikarjon ki büntényeiért szerencsésének ragyogványa által. Nem vett magának fáradságot arra, hogy magának belső tiszteletet szerezzen. Saját szeméi előtt hatalmasabb volt ő, mint a lelkiösméret, és így maga ellen fordította az erkölcsi és erény hatalmát és haragját mindenütt, a hol még csak szállást találhatott, ez az isteni alapelv.

Ugyan ez a vak önzés ösztönözé, ragadá arra is, hogy Európának minden tronusait az ő nevét viselő emberekkel rakja meg és saját képmásait

nak szerkesztőjét, hogy a fehérváriak megnyugtatót sem a „Teremtés“-ről, sem az „Ösember“-ről irt cikket nem közölje.

A tisztelt tanár ur szíves volt, nyíltlevele végén, ntasítást adni arra, mikép maradhatna meg az első cikk, és milyen bevezetéssel kellene megjelenni a másodiknak. Az utasítást elolvastam, tisztelettel megköszönöm, de hogy nem használhatom, egyszerű oka ez: ha én második cikkem az ajánlott modorban kezdeném, nóm és jó barátaim, kik gondolkozásomat ismerik, legott orvosi felügyelet alá tennének, azon meggyőződéssel, hogy eszem megzavarodott.

Tisztelettel kérem önt félre ne értse ez utolsó mondatomat, csak azt akartam vele kifejezni, hogy nekem lehetetlenség cikket úgy kezdeni, mint ön szíves volt tolmácsolnia.

Én nem hibáztatom a t. tanár urat azért, a mit tisztelt és igaznak vall.

Reméllem ön is méltányolni fogja az aggodók és megbotránkozottak iránt készséggel tanúsított, gyöngéd figyelmet.

Kolozsvár, április 14-én 1865.

Sámi László.

Imecs F. Jákóhoz a „Növendékek Lapja“ ügyében.

Tisztelt barátom! E lapokban mondtam véleményemet a „Növendékek Lapja“ mutatvány-számáról. Összinté érdekeltségéért és nyílt föllépéséért köszönet.

A mi az általad gáncolt „Teremtés“ című cikket illeti, arra nézve némi feleletem van.

Sámi tanár urat az első közt kértem fel a „N. L.“ dolgozó társaul. Nem sokkal a felkérés után közölte velem a tanár ur egy cikksorozat-tervezetét, melyben azt volt meghatározandó, hogy mi a föld a mindenségben, és mi az ember a földön, hogy ezáltal a történelmi közleményekhez biztos alapot vessen. E tervezetet különös örömmel fogadtam, mert abból az egészről, egy lélekemelő, tiszta fogalom kerekedett volna ki istenről, mint ennek a nagyszerű mindenségnek teremőjéről, fenntartójáról, és megnyugtató bizalom az emberiség sorsában: hogy az nem a vak véletlen által van ide s tova dobálva, hanem hibátlanul számító bölcsesség vezérli folyását előre.

E cikksorozatnak volt kezdete a „Teremtés“, melylyel, ha társai egyszerre jelenhettek volna meg, meggyőződést volna állításom valódiságáról.

Mielőtt azonban megjelent volna az egész, te és többen mások is megtámadták a kezdetet irányért, oly elméletet vonván ki belőle, melyre sem a tisztelt tanár ur, sem én nem is gondoltunk.

Nem példa nélküli különben, hogy valamely műnek egyes részlete egészen más tanúságot ad, mint az egész. Arról mindenesetre biztosíthatlak, hogyha akár a tisztelt tanár ur, akár én azt olvastuk volna abból a cikkből, a mit te és vélemény társaid olvastatok, sem megírva, sem kiadva nem lett volna.

Igy állván a dolog azonban, a tisztelt tanár ur oly előékeny volt, hogy azonnal visszavette cikkét, nem is várva, hogy én kérjem rá. A mint láthatod, az első számban a „Római obeliszek“ helyettesítik a „Teremtést.“

Ha tudományos lapot szerkesztenék, daczoltam volna az ellenvéleménnyel, a „Növendékek Lapjánál“ azonban úgy tartom, hogy az oly közös nemzeti birtok, mint a mily közös cél a művelődés, s még azt a látszatot is távol igyekszem tartani, mintha egyik másik tudományirányzatnak vagy bárminemű felekezethez pártkülönnyül szolgálna.

Ezért becses figyelmet és észrevételeid közlését, másokét is, a kik érdeklődnek ez ügy iránt, ezutánra is kérem.

Kolozsvárt, 1865. apr. 14.

Réthy Lajos

a „Növ. Lap.“ szerkesztője.

Politikai hírek.

Austria. Bécs, apr. 12. A „Botschafter“ írja: „A lapok annyi hírt hoznak a magyar országgyűlésről, hogy nem árt egy kicsit megrostálni. Mint mi tudjuk, csakugyan várható egy legfelsőbb leirat, mely által a provisorium Magyarországon megszüntetni fog. De ha a provisorium megszüntetésének ideje május hónapra híreszteltetik, ezen állítás már nem szabatos. Kezdetben ugyan ilyen kilátások voltak, azonban a tanácskozások ez ügyben oly sok időt igényeltek, hogy a rendes törvénykezési eljárás megkezdése s a mi még a katonai provisorium megszüntetésével, összefüggésben van, annak valódiságát alkalmassint későbbre marad. A dolog természete bozza magával, hogy a provisorium megszüntetését kihirdető nyilatkozat, az országgyűlés összehívásának idejéről nem adhat felvilágosítást. Ez a teljes Reichsrath üléseinek végétől függ s miután a Reichsrath ülésszakának határideje tudva nincs, s mint látható nem is egyhamar fejezheti be munkálatait, azért a magyar országgyűlés idejéről biztos hírt mondani nem lehet. Tudva van, hogy a magyar törvények értelmében a meghívó levelek kiadása után az országgyűlés hetvenhárom vagy legfőbb nyolcvannégy nap előtt össze nem jöhet. A számitások tehát nem nyugosznak biztos alapokon, de

tán megközelítheti az igazságot azon lap, mely az országgyűlés összejövetelét december hónapra számítja ki!“

Bécs, apr. 14. A „Gaz. de France“ f. hó 11-ki számában, egy bécsi — de aligha nem Párisban csinált — levelet közöl, melyben levelező határozottan állítja olyan okmány létezését, melyben Miksa mexikói császár visszavonja az általa Miramareban aláírt családi szerződést. A „Mem. dipl.“ már egy ízben felhatalmazottnak vallotta magát a „Gazette de Fr.“ ilyen állításáról kijelenteni, hogy az alaptalan, hanem a „G. d. Fr.“ a mexikói hírlapnak, az „Ere nouvelle“-nek f. évi január 10-én megjelent számából idéz sorokat annak kimutatására, hogy jobban van értesülve, mint a „Mem. dipl.“, mely számban az fessegettetik, hogy a lemondó okmányt nem kellett volna a birodalmi tanácsossal közölni. Az, a mit az idézett lap ezen okmány minőségéről mond jogi szempontból, annyira érhetetlen, hogy nem lehet átvenni. Egyébiránt a „Gaz. de Fr.“ bécsi levelezője kimért kérdéseket tűz a „Mem. dipl.“ elé s előre meg van róla győződve, hogy nem lesz bátorsága újra eltagadni a kérdéses visszavonást. Ugyane tárgyról a „Breslauer Zeitung“ bécsi levelezője írja április 11-kéről kelt tudósításában: A legbiztosabb forrás után irhatom, hogy a „General Correspond.“ ismételt tagadásai daczára csakugyan létezik Miksa császár tiltakozása a Miramareban kötött családi szerződés ellen. Murphy urnak már régen meg volt hagyva ezen tiltakozási okmányt a külügyministernek átadni, hanem Mensdorff gr. kerekén kimondta, hogy ezen lépés után azonnal ki fogának adatni a mexikói követnek utlevelei. — Ezen elhalasztás legközelebbi következménye Murphy visszahívása lesz bécsi állomásáról. Levelező bizonyossággal állithatja, hogy Murphy ez iránt már meg is kapta utasítását, s a „Wien. Ztg.“ valószínűleg közölni fog nem sokára idevonatkozó hivatalos közleményt.

Bécs, apr. 14. Diplomatai körökben ma az a hír terjedt el határozottsággal, hogy Murphy Tamás mexikói követ a bécsi császári udvarnál, visszarendeltetett állomásáról, s közelebb visszautazik, magas politikai állást betöltendő hazájában.

Angolország London, apr. 13. Ferencz exkirály elhatározta, hogy Londonba költözik át, Odo Russelnek Malta szigetére vonatkozó ajánlatát nem fogadta el.

Francoziaország. Páris, apr. 10. A holnap szönyegre kerülő mexikói kérdésben Rouher fog éppen nem kétértelmű beszédet tartani. A császár nagy érdeket talál abban, hogy a világot és kivált Amerikát ne hagyja semmi kétkedésben arra nézve, hogyan fogja ő fel Francoziaország állását Mexikó irányában. Ezért semmi titkot sem fog abból csinálni az államminister, hogy III. Napoleon el van szilárdan határozva, Mexikót cserben nem hagyói, hanem kitelhetőleg támogatni fogja. Tudva levő dolog, hogy a császár uralkodása legdicsebb tetteinek tartja a mexikói hadjáratot, s így nem csodálhatni, hogy a mexikói kölcsön a bankárvilágban kedvezőleg karoltatik fel. A belügyminister körrendeletet bocsátott ki, melyben meghagyja, hogy Francoziaország 37,000 községének mairjei szolításának fel, hogy a közelebbi községtanácsi választások alkalmával lépjenek fel jelöltükül. Ez az első engedmény, melyet az ellenzék hosszú vita után kisajított a kormánytól. A kormány ezt nem mint jogot, hanem mint kedvezményt adja meg, minthogy ezután is csak úgy mint ezelőtt maga nevezhet ki, ha akarja olyan maiereket, a kik nem tartoznak egyszersmind a községtanácsokhoz is.

Páris, apr. 11. Versóban közelebb három egyén érkezett francia utlevelekkel ellátva s megérkezésük után azonnal elfogattak. A befogadás okáról egy orosz lap se közölt közelebb adatokat, s így még azt sem tudhatni, hogy milyen politikai céljaik lehettek az elfogott egyéneknek. Versóban az a hír van elterjedve, hogy mindjárt a befogadás után mérget vettek be mind a hárman, s kettő meg is halt. Ezen befogatásokkal összefüggésben látszik lenni Gortsakoffnak a külvárokhöz intézett körsürgőnye, melyben kinyilatkoztatja, miután a lengyel emigráció szüntelenül törekszik Lengyelországban nem csak a mozgalmat föntartani, hanem újabb felkelést is előidézni: az orosz kormánynak ily viszonyok között lehetetlen a lengyel területen még most életbe léptetni a rendes igazságszolgáltatási eljárást.

Páris, apr. 13. Chigi herceg fogadtatása után a Tuillériákban bírlék, hogy a francia csapatok visszavonulása Rómából nem részletenként, hanem egyszerre történik, s hogy olasz csapatok fognak a francia őrséget pótolni. Antonelli bíbornok ma ide váratik. Mondják, hogy a kormány csatlakozni bizonyítékhoz jutott, mely szerint a pápa ellen messzeterjedt összeesküvés létezik, melyet alpapok vezetnek. Marseilleen ájtott tudósítások szerint, sok idegen hírtelen elhagyta Rómát a miatt, hogy tegnap esendzavarások jelei mutatkoztak.

Toulon, apr. 12. A császári yacht „Aigle“ Nizzából ide érkezett, s a császár rendelkezése alatt áll, ha Algirba szándékozik átmenni.

Páris, apr. 14. Rouher beszéde Mexikó fölött, nem jó hatást okoz a közönségnél; félnek, hogy a kormány mindinkább az ügybe bonyolódik, s utóljára is solidaritásra kell magát tennie az ottani kormánnyal. A mód, mely szerint Francoziaország a mexikói második kölcsön ügyében föllép,

mindenesetre aggodalmat okoz, miután valóságos terhet vállal el, s végre is Francoziaország lesz köteles fizetni. Vuitry mérséklete a törvényhozótest üléseben jelenti, hogy a kormány még nem szakítá meg az alkudozásokat Rómával.

Olaszország. Róma, apr. 4. A „Times“ római levelezője folyó hó 4-diki levelében a pápa Rómából elutazásának eshetőségével foglalkozik. A levelező szerint a bíbornoki testületben három párt létezik, melyek közül a szélső clericalis párt a pápa elutazását javasolja, míg az ugynevezett szabadelvű párt ezt minden erejéből ellenzi. Az utóbbi párt egyik tagja úgy nyilatkozott volna a „Times“ levelezője előtt, hogy a pápának még akkor sem szabad Rómát elhagynia, ha már a piemontiak a „Vatikánt“ elfoglalták. Ezen nézet bizonyítására a levelező a pápa egy mondatát idézi, melyről a levelező már elébb egyszer megemlékezett, s melynek valódiságáért újlag jót áll. „Ha kényszerítettém Rómát elhagyni“, mondotta volna a pápa, „ugy az nem fog, mint azelőtt, kocsin történni, hanem gyalog és a breviariummal hónom alatt.“ A főnebb említett hírtelen tudósító a helyet illetőleg, melyet a pápa tartózkodásán választana, még így nyilatkozott volna: „Ő szentsége nem hajlandó valamely katolikus hatalom vendégszeretetéit venni igénybe, miután ezeknél függetlensége korlátozva volna és ott tartózkodása vitákat és feltékenységet idézne elő. Továbbá nem választana állandó tartózkodási helyet, miután ő miadig Rómát ismeri el sz. Péter utódának törvényes székhelyét. Anglia vagy Törökország részesülne előnyben a jövő tartózkodási hely választásánál.“ Az utóbbi ország említése, mondja tovább a „Times“ levelezője, talán mosolyt gerjeszthet, de még csak néhány hete, midőn a pápa legbüggöbbs tanácsadóinak egyike megjegyezte: „Hová mehet a pápa? A törököknél jobb fogadtatásra talál, mint saját népénél.“ E megjegyzés valószínűleg azon körülménynek köszönheti eredetét, hogy a pápa a szultántól, Antonelli bíbornok pedig a nagyvezirtől kaptak rövid idő előtt leveleket, melyek, mint Antonelli mondotta, „telve voltak a legszívesebb ragaszkodás és tisztelet kifejezéseivel.“ Elbeszélem ez anekdotát, fejezi be a levelező, nem mert hiszem, hogy a pápa csakugyan Törökországot választaná, hanem mint az itt uralkodó szellem jelenségét.

Róma, apr. 7. Tegnap a nagy völgyben, mely a várost a déli részről körülveszi, löfuttatás volt. A nép nagy számmal gyülekezett össze és élénk részt vett; a többek közt egy lovas a nemzeti színeket előtűntető öltönyben mutatkozott. Látására a nép hosszas és viharos tetszésnyilvánításokban tört ki, melyek még növekedtek, midőn ugyanazon lovas a futás bevégeztével mint győztes jött elő. Ezen nyilatkozatok által ingerelve, a belga dragonyosok egy csoport fiatal emberre rohantak és azokat földre terítették. Midőn az egyik e bánásmód felett panaszkodott, a katona kivont kardjával arczához vágott. A nép e fölötti bosszankodását nem tudta elfojtani, tömegben rohant a sort képező római gyalogságra, hogy szuronyaikat kiragadván, ezekkel a lovasokat támadják meg. Már néhány fegyver a harezra tüzeltek kezei közt volt, a zendülés tetőpontját érte el, midőn a corso felügyelői, kik jelvényeikről ismerhetők fel, néhány római tiszttel egyetemben a tömeget szétválasztották s csendesítő szavakkal intették eloszlásra. A nép csak akkor nyugodott meg, midőn maguk a gyalogsági tisztek gyalázó szavakkal illették a külföldi katonákat. Egy kíváncsi lovas zuánkapitány, ki véletlenül jött oda, rögtön eltakarodott, midőn az általános pizszegés és fűtyölés, melylyel fogadták, meggyőzte őt a nép hangulatáról. Chigi nuntius Párisból — hallomás szerint — tetemes összeg Péterfillért küldött Rómába, egy Antonellihez intézett levél kíséretében, melyben azt írta volna, hogy Francoziaországban „mindenható“ az a párt, mely a pápa világi hatalmát fenntartani kívánja. Ezen vigasztaló nagy szónál mégis kellemetesebb hatást okoztak a Vatikánban a Péterfillérek, mert a pápai deficit már 30 milliónál többre megy, s a római kormány a ponton volt, hogy a kegyes-intézeteket fogja kényszeríteni, hogy alapítóikat s készleteiket a katolikus kölcsön kötelezvényeire vagy consolokra változtassák.

Oroszország. Szt.-Pétervá, április 10. A „N. Pr. Ztg.“ előbbi tudósításaival ellenkezőleg jelenti, hogy Murawiew tbk. (kit a keresztes lap nem rég még megtett Wilnai gróffá) többszörösen sürgetett fölmentését a főkormányzótól, végre megnyerte. Terhes foglalatossága s hivatalos nagy felöltsége folytán az öreg tábornok nagyon beteges; kiváltképen szembaja annyira elbatalmasodott, hogy hosszabb gyógyidényre van szüksége.

Az angol club alakulását évenként ünnepélyes lakomával szokta megtartani; ezen diszlakomát az idén még érdekesebbé tette az, hogy csaknem az egész itt jelenlévő diplomácia megjelent a lakomán, s az alkalmat felhasználva az égető kérdések felett nyilatkozott több rendbeli szónoklatban. A közönség közé kiszivárgott hírek szerint az idegen vendégek vezetőjeként Talleyrand francia követ lépett föl. Górsakov hg. a küldíplomatiát éltette, megemlékezvén áldomás beszédében Napier l. és Montebello hg. előbbi nagy követek érdemeiről is. Talleyrand válaszolt a hercegre vonatkozó leghízelgőbb kifejezésekben. Az egyesült államok ministere után az olasz minister Launay gróf emelt poharat a társa-

ság általános figyelme által kísérvé, s ékes beszédben párvonalt húzott Orosz- és Olaszország között. „A mint egykor Kiew volt Moszkán és Moszkán az, a mi Szent-Pétervár, ugy engedi át történetét Turin Florencznek, és Florenc...? E naptól fogva ezen párvonal foglalkoztatja a diplomatai köröket; mert ezen szava az olasz követ szájából követtársai előtt mondvá, nem lehetnek minden jelentőség nélkül.

Amerika. Az itteni lapok Cobdennek egy levelét közlik, melyet az elhunyt nagy férfiú kevéssel halála előtt irt az amerikai államok koppenhágai követéhez: A levél így szól: „Szerencsét kívánok önnek azon folyamához az eseményeknek, mely az utóbbi hónapok alatt ön hazájában alakult. Ugy látom, hogy a confederatio felreismerhetlen jeleit adja a kimerültségek, s nem lesz elhamarkodott vélemény, ha ismételjük azt a jóslatot, hogy ama nevezetes „kilencven nap“ igen elhatározó eseményeket fog szülni a had folyamában. Davis Jefferson uralkodik Richmondban, de az egyesült seregek uralkodnak az ő területén. Az én elmémet szerint, ezen időkben, midőn a hadseregek nem nélkülözhetik a messzebató erőműtani segélyszerek alkalmazását, s sokkal számosabbak is, mint a hajdan korban, hadviselés nagyobb városok nélkül, mik annak alapjai, nem képzelhető. Ha a tengeri kikötők el vannak foglalva, ha Lee Richmond kiűritésére kényszerítetik, a confederationnak egy városa sem marad, mely 20 ezer fehér lakost számít. Hosszas időre lehetetlen lesz nagy hadseregeket tartani fenn faluk és a telepítvények között. Én azt várom, hogy a nagy városok elvesztésével a déliek hadserege feloszlik. Az Atlanticon innen jöhető beavatkozás felől önké biztosabban lehetnek, mint valaha. Azt se felejtsek ki önké, hogy az angol munkás osztályok, melyek nem fognak az örökévalóságig minden közvetlen politikai hatalom nélkül maradni, minden szenvedés és félrevezetési kísérlet mellett nemes érzéssel voltak a polgárisulás és szabadság ügye iránt. Önkének elég tenni valójuk leend, hogy minden erélyüket hazájuk pénzügyeinek rendezésére fordítsák. A politikai gazdaszatban önkéknél éppen oly tudatosság látszik uralkodni, mint nálunk ezelőtt 40 évvel. Az adósság marad, s csak okosság, takarékoság s a terhek bölcs felosztása által lehetséges azokat letérlesztetni. Cobden R.“

Ujabb. Turin, apr. 14. Ratazzit tegnap ismét és pedig hosszabb kiballgatáson fogadta a király Lamarmora jelenlétében, és most ismét erősebben, mint valaha, beszélnek belépéséről a ministeriumba, melynek elnökségét Lamarmora fogja megtartani. Persigny jelenléte Rómában alkalmat ad itt a pápa helyzetét újra szóba hozni. Bizonyos körökben telve vannak reményekkel. Olaszország komoly szándéka a conventio valódisága tárgyában, jó hatással lehet a pápára. Vannak jelek, melyek szerint nem lehetlen, hogy Olaszország a pápasággal kibéküljön, IX. Pius azt mondta volna, hogy ha az olasz parlament visszavonja azon határozatát, melyben Rómát jelöli ki az ország fővárosának, hajlandó volna alkudozni.

— Berlin, apr. 14. Károlyi grófnak ma hosszabban tartó értekezlete volt a minisiterelnökkel. Azt mondják, hogy a Kiele vonatkozó intézkedések feletti taglalásokra került volna a dolog.

— Páris, apr. 14. Rouhernek Mexikó felett tartott beszédét a közönség kedvezőtelennül fogadta. A mérsékletet, melyet Vuitry az egyházi kérdés megvitatásában tanúsított, onnan magyarázzák, mert Rómával újabb tárgyalások folynak, melyeknek Persigny jelenléte Rómában ad nyomatókat.

A „Daily News“ szerint a csatornai hajóraj, mely Portlandban állomásozott, parancsot kapott Lissabonba menni. E lap nem említi, hogy minő czélból történt ezen tengeri tüntetés.

— New-York, április 5. Délután. Három napon általi véres csata után Grant 3-kán reggel megszállotta Richmondot és Petersburgot. Lee visszavonult Lynchburgra Grant közvetlenül nyomában volt. Lee 15,000 halottat, 25,000 sebesültet és foglyot, és 130—200 löveget vesztett. Grant vesztesége hétezer ember. Seward kinyilatkozta Washingtonban, hogy ha a nép helyesli a kormány politikáját, a háboru után a nem interventio politikáját fogja követni. Ha Anglia igazságos, Canada nyugtalanítatlan maradna.

— Berlin, apr. 15. A király ma d u. 2 órakor külön kihallgatáson fogadta a francia nagy követet, a ki — a mint általánosan beszélük — Napoleon császárnak egy saját kezű iratát nyújtá át. A muszka czár e hó 27-kén érkezend ide s még az nap este tovább utazand Badenbe. Holnapra várják hg. Schwarzenberg tábornokot Bécsből, a ki a düppeli emlékoszlop talpkövének letételénél részt veend az ünnepélyben.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

